

Återrapportering av arbetet mot hedersproblematik i grundskoleförvaltningen 2024

Innehållsförteckning

Återrapportering av arbetet mot hedersproblematik i grundskoleförvaltningen

2024 3

Sammanfattning av grundskoleförvaltningens insatser mot hedersproblematik 3

1. Upplever du problem med hedersrelaterat våld och förtryck på din skola? Hur kan det yttra sig i så fall? 4

2. Anser du att din skola arbetar för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i dagsläget? Hur i så fall? (Tänk gärna hela skalan - främjande/ förebyggande/åtgärdande) 5

3. Har din skola någon särskild handlingsplan för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck? Systematiseras arbetet på annat sätt? 6

4. Tror du att personalen på din skola har tillräckliga kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck? 6

5. Vad skulle just din skola behöva för att förbättra/stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck? 6

Enkät från myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd 6

Om annat stödmaterial 10

Analys och slutsats 10

Fortsatt arbete 11

Författare: Daniel Pamp, Stöd- och utvecklingsavdelningen
Sakkunnig: Hanna Cinthio, Pedagogisk Inspiration
Ansvarig chef: Eva Hallberg, Pedagogisk Inspiration
Datum: 2024-11-21

Återrapportering av arbetet mot hedersproblematik i grundskoleförvaltningen 2024

Den 28 augusti bjöd grundskolenämnden in Hanna Cinthio från Pedagogisk Inspiration och Sara Kleijnsen Åhlander från arbetsmarknads- och socialförvaltningen för en genomgång gällande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Utifrån denna information beslutade grundskolenämnden att grundskoleförvaltningen skulle inkomma med en utvärdering och rekommendationer till grundskolenämndens möte den 18 december 2024. Denna rapport är ett resultat av detta.

Sammanfattning av grundskoleförvaltningens insatser mot hedersproblematik

Sedan hösten 2020 har Pedagogisk Inspiration enligt kommunfullmäktigebeslut haft ett riktat uppdrag gällande hedersproblematik. Detta tangerar flera av de andra kommunfullmäktigeuppdragen och övrigt arbete som görs kring normer och värden, exempelvis gällande kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer, samt radikaliserings och våldsbejakande extremism.

Via uppdraget kring heder sker medverkan i olika relevanta samverkansgrupper och nätverk, som exempelvis sakkunnig representant i Malmö stads nätverk mot alla former av våld i nära relation och i gruppen kring kommunens övergripande strategi "Fri från våld". Vidare sker deltagande i olika forum för grundskolans elevhälsa, samt gemensam planering av konferenser och utbildningsinsatser kring våld generellt. Hela processtödarnätverket får också utbildning om hedersproblematik. Just nu pågår en längre process med psykologenhetsen vid grundskoleförvaltningen genom föreläsningar och workshops då psykologenhetsens arbete inom elevhälsan kräver god förståelse för hedersrelaterade frågeställningar. I april hölls en kort dragning på Ledarforum för samtliga grundskolerektorer, där strukturella kopplingar mellan hedersvåld och annan kriminalitet belystes, och nu i november användes ingången Öppet Forum för att nå samtliga skolledare kring frågan och väcka intresset så att fler beställningar initieras.

Varje termin efterfrågar ett antal grundskolor föreläsningar och/eller processtöd kring arbetet med hedersproblematik. Under våren 2024 har fortbildningsinsatser kring heder genomförts för personal (pedagoger, elevhälsa och fritidshem) på Sofielundsskolan och Söderkullaskolan, och fortbildning och handledning har getts till elevhälsoteamet på Nydalaskolan på samma tema. Under innevarande höst har en långsiktig insats påbörjats på Lindängeskolan som önskat stöd i sitt lärande om kopplingarna mellan heder, gängkriminalitet och extremism. Där pågår även en dialog kring den särskilda utsatthet som kan finnas hos elever i anpassad grundskola.

I kommunfullmäktigeuppdraget gällande hedersproblematik utgår skolornas beställningar till stor del från de läroplansförändringar som genomfördes hösten 2022 och som gav skolan ett tydligt ansvar för att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck. Insatserna har handlat om att ge vetenskapligt baserad kunskapshöjning och praktiskt processtöd.

Annat arbete som genomförs är bland annat föreläsningar på Malmö universitets utbildningar för lärar- och socionomstudenter om heder, samt medverkan genom både undervisning och handledning i Malmö universitets uppdragsutbildning för skolledare utifrån Skolverkets nya stödmaterial om heder. Detta material har Pedagogisk Inspirations sakkunniga i hedersfrågor själv haft ansvaret för att revidera på nationell nivå.

Just nu pågår även samverkan med Myndigheten för delaktighet i syfte att öka kunskapen om sårbarheten för tidig rekrytering in i kriminalitet bland barn med NPF¹-diagnoser och intellektuell funktionsnedsättning, där hedersnormer kan spela in. Pedagogisk Inspirations sakkunniga ansvarar för denna studie som omfattar fyra storstadskommuner varav Malmö stad är en.

Enkät till rektorerna

Nedan är en sammanfattning av den enkät som skickades ut till grundskoleförvaltningens rektorer under höstterminen 2024 för att ta del av hur de såg på de utmaningar som hedersproblematiken medför för stadens skolor. Enkäten bestod av 5 frågor (samt övrigt) som sammanfattas enskilt. Enkäten var helt anonym för de svarande. Skolledare på 42 skolor har svarat.

---

¹ Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

1. Upplever du problem med hedersrelaterat våld och förtryck på din skola? Hur kan det yttra sig i så fall?

Ungefär hälften av de svarande anger att de inte ser hedersproblematik som ett problem på den egna skolan. Av de resterande svarar tolv att det förekommer ytterst sällan och då i begränsad omfattning, medan nio av de svarande ger uttryck för att hedersproblematik i perioder yttrar sig på olika sätt i skolan. Det anses främst vara enstaka elever som ger uttryck för det i form av exempelvis syskon som kontrollerar varandra, inte deltar på idrottslektioner eller fritidsaktiviteter, en "machokultur", homofobi, uttryck vad som är "rätt och fel", frånvaro från danslektioner och liknande. Bland de svarande är det ingen som beskriver att det handlat om fysiskt våld, utan det har uttryckts på andra sätt i enlighet med exemplen ovan.

2. Anser du att din skola arbetar för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i dagsläget? Hur i så fall? (Tänk gärna hela skalan - främjande/förebyggande/åtgärdande)

Flertalet av de svarande rektorerna menar att de arbetar med problematiken utifrån att de arbetar efter det som kravställs i läroplanen för grundskolan (LGR22) med fokus på kapitel 1 och 2. Återkommande är att det är en del av värdegrundsarbetet och att det ingår i en kontext som också berör andra områden inom detta. En del lyfter fram särskilda insatser som görs på skolorna som både rör värdegrundsarbetet i stort och även hedersproblematik enskilt. Exempel på hur detta görs är dels genom skolans egen kapacitet, dels med stöd av resurser utanför skolan som exempelvis Pedagogisk Inspiration, Resursteam Heder, SSPF och material från till exempel "Machofabriken"². Många lyfter upp betydelsen av att en stor del av arbetet görs som en del av elevhälsoarbetet och att de följer läroplanen. En bra sex- och samlevnadsundervisning ses också spela en viktig roll för att hantera problematiken.

---

² Machofabriken är en verksamhet som ägs gemensamt av [Unizon](#) och organisationen [MÄN](#). [Amphi Produktion](#) har i samråd med ägarorganisationerna producerat Machofabrikens filmer och visst innehåll. Organisationen ROKS har under framtagandet av materialet bidragit med sin kunskap och erfarenhet. Machofabriken har möjliggjorts med medel från [Arvsfonden](#). ([Om Machofabriken](#) | [Machofabriken](#))

3. Har din skola någon särskild handlingsplan för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck? Systematiseras arbetet på annat sätt?

Genomgående anger skolorna att de inte har en särskild handlingsplan, men att de redan årligen arbetar utifrån och reviderar sin plan mot diskriminering och kränkande behandling. Det uttrycks att det inte behövs särskilda planer utöver denna som redan finns i dagsläget.

4. Tror du att personalen på din skola har tillräckliga kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck?

De svarande är delade i denna fråga där en del menar att det finns kunskap även om den kan fördjupas och en del menar att det inte finns tillräckligt med utbildning. Många trycker på att det finns kunskap om att söka kontakt med elevhälsa och skolledning om misstanke uppstår. Flertalet efterfrågar kompetenshöjning inom området.

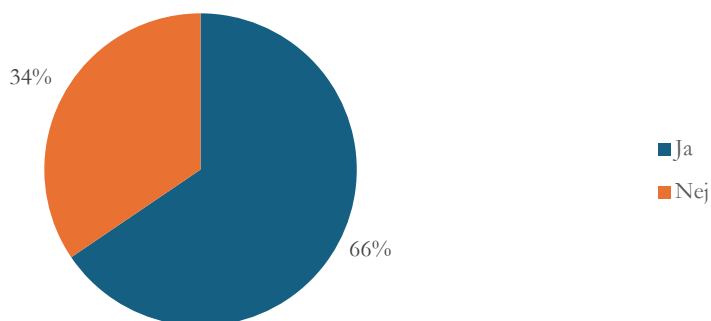
5. Vad skulle just din skola behöva för att förbättra/stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck?

Det som efterfrågas är mer kunskap och kompetenshöjande insatser inom området, stöd från grundskoleförvaltningen och Resursteam Heder, mer ekonomiska resurser till elevhälsa och annan skolpersonal samt ett fokus på ökad kvalitet på undervisningen och hålla fast vid skolans uppdrag.

Enkät från myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

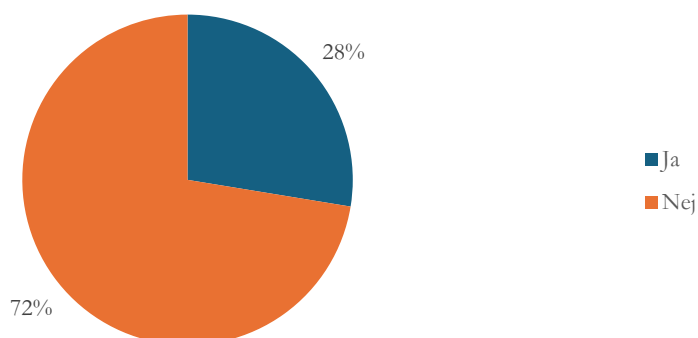
Under höstterminen 2024 skickade Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ut en enkät till ansvariga chefer för förskola, grundskola samt gymnasieskola. Grundskoleförvaltningen fick möjlighet att ta del av svaren som skickades in från Malmö stads kommunala grundskolor. Nedanstående är en översikt kring en del av enkätresultaten från de 29 skolledare i Malmö stads kommunala skolor som har svarat på enkäten.

Finns det skriftliga rutiner som avser förebyggande arbete inom hedersrelaterat våld och förtryck i er organisation?

Synen på skriftliga rutiner inom området skiljer sig åt och beror troligen till stor del på vad som tolkas inom begreppet rutiner och/eller om skolorna själva tagit fram sådana inom hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns ingen centralt framtagna rutin som riktas mot just hedersrelaterat våld och förtryck, däremot finns det stödmaterial och resurser på Komin och som en del i exempelvis likabehandlingsplanerna mot kränkande behandling och diskriminering.

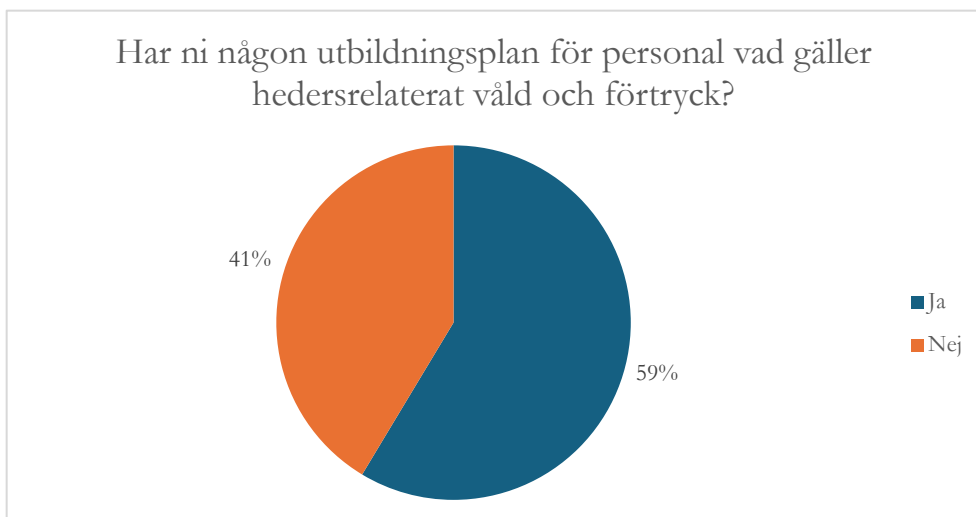
Har ni någon form av information om hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barnnäktenskap och könsstympning till era medborgare?

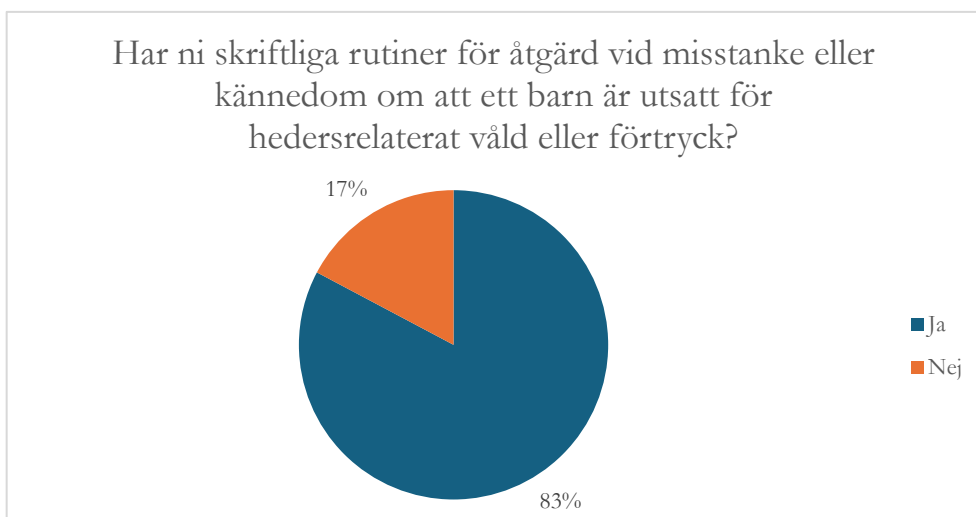
Det finns information och stödmaterial³ att ta del av på Komin inom området som är framtagna av Resursteam Heder och Kompetenscentrum mot våld i en nära relation. Däremot är det inget som riktar sig utåt mot medborgare. Den information som finns på malmo.se rör främst hur medborgare kan

³ [MS Hedersrelaterat våld och förtryck - Startside](#)

komma i kontakt med Resursteam heder⁴ eller var de ska vända sig om barn far illa⁵.

Skolorna själva kan ta fram utbildningsplaner inom området och en del skolor har tagit fram och arbetar utifrån sina egna planer mot hedersproblematik. Det finns i dagsläget ingen centralt framtagen utbildnings- eller handlingsplan.

Anmälningsskyldigheten gäller all personal i förskola och skola. Detta betyder att även den personal som inte arbetar direkt med barnen är skyldiga att anmäla till socialtjänsten⁶. Skolorna ska ha rutiner och

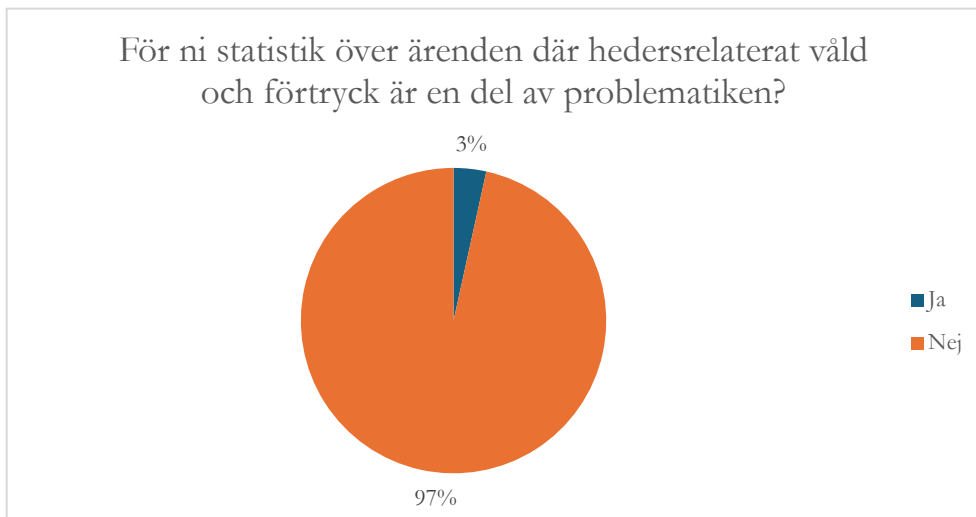
⁴ [Resursteam heder - Malmö stad](#)

⁵ [Orosanmälan – om ett barn far illa - Malmö stad](#)

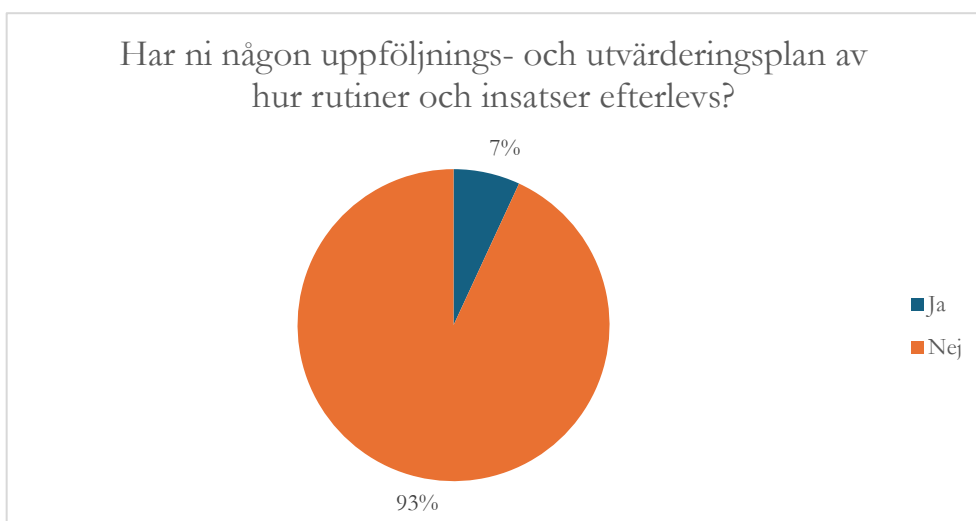
⁶ [Orosanmälan till socialtjänsten | Komin](#)

kännedom om detta då det ska anmälas i enlighet med de rutiner som finns för orosanmälan.

Statistiken delas inte systematiskt upp i vilken typ av våld och förtryck som det handlar om i förekommande fall. I det fall där detta görs är detta troligtvis en följd av att skolan själv valt att systematisera det på det viset.

Till största delen genomförs uppföljning av rutiner och insatser i skolornas systematiska kvalitetsarbete, men i dagsläget finns det ingen allmän uppföljnings- och utvärderingsplan för hur rutiner och insatser efterlevs inom just hedersproblematik. De skolor som svarat att de gör det har i så fall själva valt att ta med det i sitt uppföljningsarbete.

Om annat stödmaterial

Skolverkets stödmaterial inom området är ett bra verktyg för skolorna som tar sin utgångspunkt i den reviderade läroplanen och de olika styrdokumenterna. Det bör ligga till grund för alla skolors fortsatta arbete.⁷ Vidare finns ett metodinriktat material framtaget av Länsstyrelsen Skåne i samverkan med Pedagogisk Inspirations sakkunniga som ger konkreta tips på hur de olika stegen i ett systematiskt arbete mot hedersproblematik kan se ut i grundskolan. Härutöver finns en nationell myndighetsgemensam vägledning⁸ som handlar om att agera och ge stöd och skydd när personer riskerar att bli eller har blivit bortförda utomlands i syfte att utsättas för hedersrelaterad brottslighet. Den vänder sig till yrkesverksamma inom olika sektorer, däribland skolan. Ovanstående material bör övervägas bli lättillgängligt på Komin.

Analys och slutsats

Utifrån det som framkommit i de genomförda enkäterna och insatserna på skolorna, framgår det att det fortsatt finns ett behov av kompetenshöjande insatser och då för en större personalgrupp än elevhälsan. Det finns också ett behov av att informera om de rutiner och det stödmaterial som finns inom området i Malmö stad och detta måste vara en del i de kompetenshöjande insatserna. När det gäller generell information om hedersförtryck bör sådan tas fram av Malmö stad förvaltningsövergripande och kommuniceras ut på malmo.se så att det blir lättillgängligt för medborgarna.

För grundskoleförvaltningens del skulle en centralt framtagen handlingsplan med stor sannolikhet underlätta det fortsatta arbetet för att skapa en struktur för att systematiskt utvärdera arbetet mot hedersproblematik. Handlingsplanen bör vara baserad på Skolverkets stödmaterial samt skolornas egna handlingsplaner. Utifrån detta kommer grundskoleförvaltningen kunna tillsätta de insatser som dels skolorna efterfrågar, dels kanske inte har identifierat att de behöver stöd med, men som indikatorer visar på olika sätt.

Det är positivt att skolor har på egen hand tagit fram handlingsplaner och grundskoleförvaltningen bör använda dessa för att dels ta fram mallar för

---

⁷ [Motverka hedersrelaterat våld och förtryck i skolan - Skolverket](#)

⁸ <https://www.hedersfortryck.se/publikationer/myndighetsgemensam-vagledning-vid-hedersrelaterad-brottslighet/>

andra skolor att använda sig av, dels använda som underlag i det egna uppföljningsarbetet. Goda exempel på detta återfinns bland annat på Hermodsdalsskolan och Sofielundsskolan⁹. Det är också av stor vikt att det görs en kontinuerlig omvärldsbevakning för att se på olika typer av stöd- och stödmaterial och vad som bedöms ge störst effekt för grundskolornas arbete¹⁰.

Uppföljning av den centralt framtagna handlingsplanen planeras göras årligen vid grundskolenämndens möte i december.

Fortsatt arbete

Grundskoleförvaltningen planerar att göra följande:

1. Skolorna tar fram egna handlingsplaner för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Framtagande och implementering av handlingsplanen följs upp av utbildningscheferna under vårterminen 2025. I skolornas handlingsplaner ska det bland annat finnas en fortbildningsplan gällande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.
2. Grundskoleförvaltningen ser till att det finns stödmaterial lättillgängligt på Komin i form av exempelvis mall för handlingsplan, som är baserade på handlingsplaner som skolor redan har tagit fram.
3. Grundskoleförvaltningen kommer att ta fram en handlingsplan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som är baserad på Skolverkets råd och stödmaterial. Planen kommer att innehålla:
  - Information om grundskoleförvaltningen respektive skolornas skyldighet att agera vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck.
  - Inventering av skolornas arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, med bland annat en översikt av skolornas egna framtagna handlingsplaner och hur dessa efterföljs.
  - Utvärdering av de insatser som genomförts under året.

---

⁹ Se bilaga 1 och 2

¹⁰ Se till exempel Skolverkets material i bilaga 3

- Uppföljning av relevant statistik som till exempel orosanmälan till socialtjänst.
  - Utvärdering av det stödmaterial som används och en inventering av stödmaterial som kan vara till nytta för arbetet mot hedersproblematik och hur detta kan implementeras.
  - Förslag på insatser som ska göras under kommande år.
  - Långsiktig utbildningsplan inom arbetet mot hedersproblematik, som är baserat på skolornas önskemål och behov.
  - En mall baserad på redan framtagna lokala handlingsplaner, för hur skolorna kan utforma egna lokala handlingsplaner inom arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.
- Handlingsplanen ska vara klar 28 februari 2025.
  - Handlingsplanen och arbetet kopplat till denna kommer att årligen presenteras på grundskolenämndens möte i december.
4. Utbildningscheferna följer upp med skolorna i respektive utbildningsområde om hur arbetet går gällande arbetet mot hedersproblematik och vilket stöd som eventuellt kan behövas från grundskoleförvaltningen och andra resurser från Malmö stad. Uppföljningen blir en del av ovanstående handlingsplan.
  5. Grundskoleförvaltningen tar med hjälp av stöd från relevanta instanser, fram utbildningsupplägg gällande arbetet mot hedersproblematik som erbjuds återkommande till skolorna, med start vårterminen 2025.